

Letnik IV.

Ilustrirani Glasnik

Št. 45.

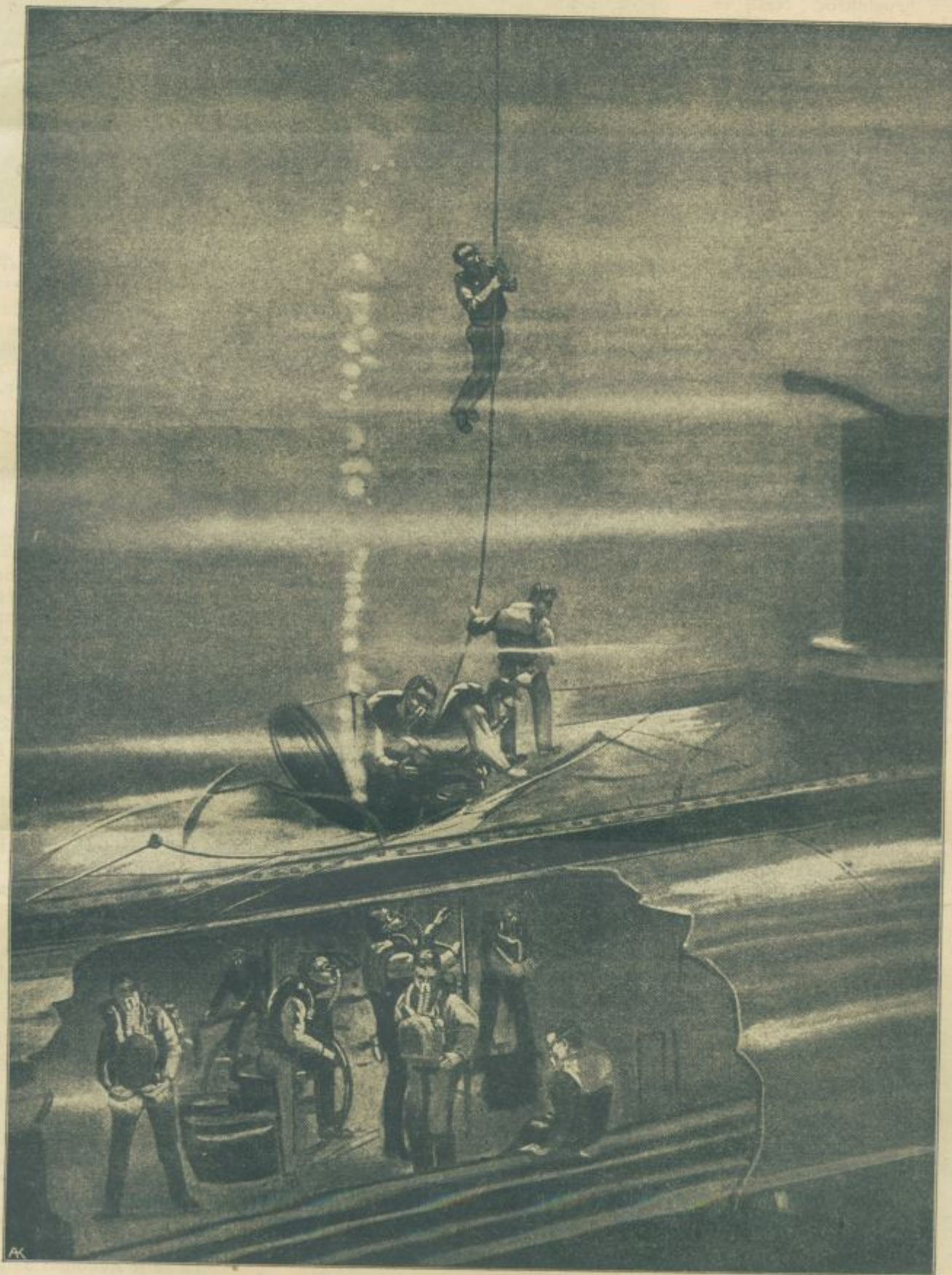

Letno stane 12 K (ena številka 30 vin.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih

11. julija 1918

Posadka se rešuje s potopljenega podmorskega čolna. V čolnu se vidijo mornarji, ki so opremljeni z maskami, iz katerih dihajo umetno pripravljeni zrak,

Patria!

Povest
iz irske junaške dobe.

Spisal Henrik Federer; poslovenil Franc Poljanec.

(Dalje.)

In gibljivi mladčki so se že sramovali in so vzdihovali in se v jezik grizli in se v debelih, svetlih kapljah s širokih irskih čel nizzdol potili vsled srditega premišljanja nad vso to hudobijo.

»Jaz pa,« je pripovedoval Fitzherber, »jaz pa sedim v svoji luknji in študiram za jutri enačbe z rešitvijo po kubičnem korenju. Takrat pa, skoraj na koncu neke krasne algebre, skoči gospodinja notri in prosi, naj grem v sobo. Njen mož stoji uklenjen pred oknom. Vsi predali so odprti. Pisma in dopisi leže po tleh raztreseni. Policija stoji kroginkrog. Našli so neki časopis iz Pariza. Zdaj naj pa izpričam, da moj gospodar spada med svobodoljube. Francoze v deželo kliče, si z direktorijem¹ dopisuje. Razumete, pismo naj bi tako prestavil! Nihče ne zna francoščine. Pa začnem. Pismo ni nevarno. Svak, pariški mesar, poprašuje po ovčjih kožah.

Že zopet se tiho oglašajo neumrno bobnenje irskega humorja.

»Samo nazadnje je neko mesto, kjer brez ovinkov stoji: tu imaš cunjo našega kar moč prijaznega lista, kamor sem pravkar hotel jetrno klobaso zaviti. Pa sem zagledal urednikov nadpis: Ali se smejo v sili požeruhom in skopuhom človeštva vratovi porezati? Odgovor: Dà, tistim, ki imajo od našega življenja in smrti edini užitek, roparjem in nasilnikom, smete kot levi za goltanec skočiti.«

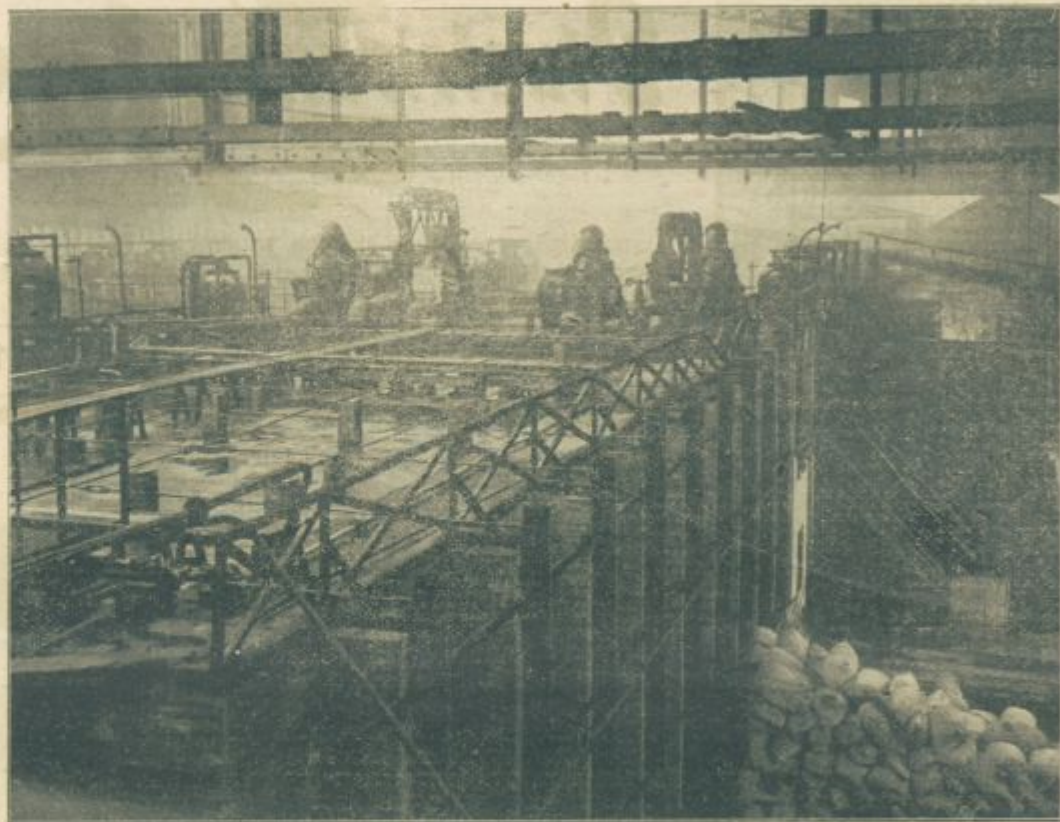
»Pa si mogel svoje ljudi rešiti?« je prašal Robert.

Prestavil sem: Tu je članek iz našega mesarskega lista, ki naše poštene, dobre živinorejce morebiti zanima. Glasi se: »Ali sme in ali mora pošten mesar ob mesni draginji poleg tolstih pitancev tudi suho razkošno žival kot mačke in pse klati in v klobase podelati?«

Sedaj je bobnela zamolka, toda srce pretresujoča veselost po prostoru. Tudi Emmetu so se raztegnile ustnice za mal posmeh.

»In kar brez priprave sem prenesel članek moško iz političnega zmisla v kme-

¹ Francoska revolucijska vlada.

Tvornica za umetni solitar. Priprava, ki vsrkava solitrovo kislino. Dušične okise tvorijo po gorenju amoniakovega plina z zrakom; če jih izpostavijo vplivu zraka in vode, dobivajo solitrovo kislino.

tijskega in bral: Vedno je treba ločiti med ovčami in kozli, med kratko in dolgočlaskimi, med angorskimi in navadnimi mačkami za mišji lov; toda v slučaju velike lakote se smejo vse brez pomisleka v klobase podelati! ...

Vse se je treslo vsled burke. »Bravo!« je dejal mali Goes in je ploskal s svojimi tolstimi ročicami.

»V enem samem sijajnem zakolu!« je dovršil dovtipni Fitzherber.

»Sedaj so res taisti ovni, ki se od nas maste in ki se z nami bodejo. Nož nádnje!« je odločil Emmet s krvavo ustnico. »Ali ni trkalo?«

Tiho.

»Ne, — nadaljujmo!«

Trk, trk, trk!

Vendar, to je bilo razločno trkanje.

Odrpli so vrata. Skoz omaro je prilezel Tomaž Moore médnje.

»Še eden gre, novinec,« je naznanjal hlastoma sopihajoč.

4.

In dalje se vleče obtožba. V Castelblacku je umrl v ječi Friol za rabeljskimi udarci. V lodsriško sirotišnico sprejemajo le še angleške sirote, in vendar so Irci zavod ustanovili. Dijaku Middlesghoru so obljubili tajniško službo, če jo takoj nastopi, torej jutri ne dela bakalavrske izkušnje. Izlahka bi jo napravil. To so gospodje vedeli. Toda bil je grčav Irec in katoličan. In profesor je hotel postati. Sedaj je neškodljiv, zakaj podpisal je pogodbo in je pravkar v London odpotoval.

»Izbrišite ga iz našega seznama,« je zavpil Emmet z ledenim glasom.

»Ta je prehuda,« odvrne Brown, »to ga bo docela zlomilo.«

»Potem je bil že prej nalomljen,« ga odpravi Roby.

»Toda njegova mati je uboga, bolna sirota, oče pa pijanec. Za starše je to naredil,« si je dovolil Brown še enkrat odvrniti.

»Zaenkrat je ni ubožnejše matere nego je Irska,« ga je Emmet zavrnil. »Naj vse druge matere preživi — tudi moja, ki jo vendar tudi ljubim kot vi svoje.«

»Ta govor je trd!« je šepetal Tom. »On ni poznal nič dražjega na svetu, nego svojo ljubo, malo, spretno mater Anastazijo.«

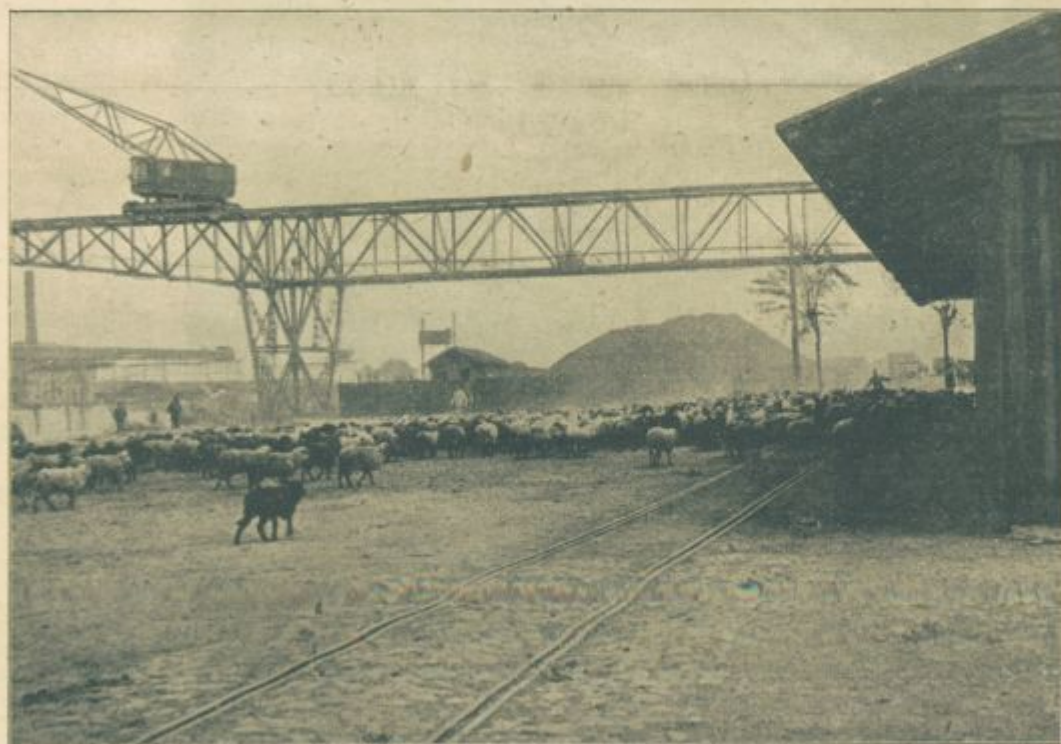
Nihče se ni več oglasil.

»Ti, Tom, ti hočeš še nekaj reči, ne?«

»Jaz — da, toda — že prihaja!«

Zopet je trkalo in ropotalo pred vrati. Želodar Corte je prilezel notri z neznanim, nekaj starejšim, sijajnim fantom. »Daniel O'Connell!« je dejal, tovarišem svojega prijatelja predstavljajoč.

Ta se je nevoljno dvignil s tal in se je z nekim gotovim čuvstvom žaljenega dostojanstva ogledoval po sobi. Emmet ni vstal, ampak samo vljudno priklonil glavo in pokazal na zaboj, ki še ni bil zaseden,

Iz Rumunije prihajajo živila: V luki Braili nakladajo ovce na ladje. Koliko jih pride k nam?

Tvornica za umetni solitar. Čistilnica za amoniakov₂plin, ki se pridobiva iz apnenčevega čistika.

če bi O'Connell morda hotel sesti. Nato je namignil Tomu, naj svojo reč razloži.

Vsi so poizkušali v zanikarni luči lojeve sveče in one hlevne svetilke vendar še kak svit belega Tomovega obličja odkriti. Radi so poslušali pesnikovo besedo; toda če mu je bilo pri tem mogoče v razžarjeno obličje gledati, je bilo kot pestra ilustracija k besedilu.

»Bila je neka ... jaz sem namreč ... bil sem ... šerif je neko poroko še v zadnjem hipu pred župnikom razdrl.«

»Kje?« je prosil Emmet z nenavadno živahnostjo.

»V ... veste ... jaz sem katoličan ... pa vendar žal nisem hodil prepogosto v cerkev — danes sem šel zopet enkrat k izpovedi; resnično, Emmet!«

Bilo je veliko več protestantov tu kot katoličanov in več svobodomiselcev kakor protestantov. Toda nobene ustnice se niso smejale, niti vedno odprte ustnice posmehovalca Corbeta mlajšega. Z vljudno spoštljivostjo so Toma poslušali.

»In ko sem ravno pokoro molil, so v svetišču poročali mlad par. Kako lepa je bila mala, mična nevesta v pajčolanu! Stala je s postavnim ženinom pred oltarjem, oče Cornaly je ovil štolo okrog njiju sklenjenih rok in —«

»Kako lepo je to!« je zašepetal Emmet, ki je mislil na neko drugo, veliko bližjo dvojico. »Kako lepo je to pri vas, tako pesniško!«

»Je več kot poezija,« ga je naenkrat zavrnil živahen, mogočen glas, ki ga v tej sobici še niso nikdar slišali; »zakrament je! Tako se govori: Za vedno ostaneta združena v ljubezni, in če bi to v božjem imenu ne moglo biti, v zvesti dolžnosti, da vaju nič ne more ločiti, razen smrt!«

»Čudovito je to!« je hvalil Emmet. »Nerazdružljiva večna ljubezen!«

»In vedno mi je pred očmi ta zakrament, če mislim na Erina in njegovo ljudstvo. Tako nerazdružljivo morata biti zvezana.«

Tiho, mnogoglasno pritrdjevanje je sledilo O'Connellovemu slovesnemu izreku.

To je resnično nov govornik, je mislil Emmet.

Kot pesnik govori, si je dejal Tom.

»In kaj se je zgodilo?« je Emmet glasno zahteval.

»Začela se je prekrasna molitev o vinski trti in mladikah in o enem telesu v dveh dušah in eni duši v dveh telesih — pa se hipoma od vhoda razleže: stoji in krdelce policistov se dovolj nesveto pridrvi proti svetišču. Mož je protestant, žena katoličanka; torej — tako se je glasilo — se zakon ne sme skleniti. Zoper postavijo je, da bi se protestant v katoliško občestvo priženil. — In naj se ženina in nevesta, komaj združena, še tako oklepata, vojaštvo ju vsaksebi raztrga; ženina vržejo

v grad, nevesto pošljejo nazaj v njeno družino in jo z župnikom vred s težko denarno globo kaznujejo — in mi! — Tom je dvignil lepi, jasni glas kot trobentico, »mi zopet vemo, da nismo ljudje, ampak živali. Zakaj Anglež se z vsemi ljudmi celega sveta ženi, s hotentoti, če se mu ljubi. Le s katoliškim Ircom in živaljo ni zanj nobene zveze. — Ženin — pravijo — se je hotel spotoma umoriti.«

»Ojoj, ojoj!« je temno bobnelo. Vsi ti goreči, godni fantje so vzcveteli v veliko, krvavo jezo. Emmetove dolge, ledenosive oči so se grozno bliskale.

»Podčrtaj to, pisar Lersby, trikrat podčrtaj!« je vzrožil nad tajnikom v kotu. »To je nocoj največja obtožba!«

»Meni se zdi najmanjša!« se je zopet junaški razlegel oni živahni, veliki glas po sobici.

Začudeno in nevoljno so se dvignile svetloostrižene glave proti govorniku.

»Kako najmanjša?« je temno vprašal Emmet. »Kaj imaš zoper nas?«

»Jaz sem tri ali štiri leta starejši od vas in sem študije dokončal. V Londonu sem vodil že nekaj srečnih pravnih namesto mojega predstojnika za Irce. Preden otvorim v velikem mestu lastno advokatsko pisarno, sem hotel še enkrat svojo domovino prepotovati, in ker sem slišal, kako vneti domoljubi so Dublinci, me je za roke in noge semkaj vleklo. Zakaj v domoljubju se ne dam nikomur prekositi, tudi v tej sobi ne. Če si sedaj otvorim pravno pisarno pred sovražnikovim obličjem, hočem z njo predvsem Irski služiti —«

»Bravo, bravo; veliko sreče, brat!« so ga prekinili živahni poslušalci.

»In noben dan ne sme preiti, ne da bi krikov Irske naprej kričal po glavnem mestu prav do ušes parlamenta in kralja. Tako se bom bojeval!«

»Vsakdo naj svojo pesmico žvrglja!« je dejal Emmet hladno.

»Toda tvoja pesmica se napačno sliši, plemeniti, pogumni Emmet! — Ni mi všeč, da se shajate v takih luknjah kot lisice in podlasice, namesto da bi zborovali pod milim nebom in v odprti dvorani. —

Cesar Karel na Primorskem. Ljudomil pogovor s starčkom v MONTANI.

Sram me je tega prahu na kolenih. Umrli bi za domovino, toda nikoli bi se zaradi nje ne plazil, tudi v takole skrivališče ne. Domovina ne potrebuje skrivališč. Kar je res, nad tem smemo javno tožiti. Nasilje nameravate, to se vidi. Koristilo vam gotovo ne bo nič, našo ubogo deželo bo pa stalo nove krvi. — Dovolj, prijatelj Emmet, dovolj — moram izgovoriti. Niti prvi kristjani v katakombah niso rabili sile. In

»Mi katoličani nečemo revolucije. Mi hočemo boja z orožjem postav, znanosti, močnih člankov v časnikih in ljudskih govorov, volitev, tožba, prošnja, pritožb in celo groženj, če drugače ni mogoče. Tudi sovražniku ne dajemo nikakega pokoja. Toda mi smo osvobodjevalci, ne zarotniki. Tu sem — oprostite mi! — zašel v zarotniško gnezdo, ko sem vendar menil, da dospem do ognjišča irske prostosti! —

sede, besede! Kaj je Irska do danes z besedami dosegla?»

»In kaj s smodnikom in mečem?» je vprašal O'Connell.

»Boš kmalu videl, kaj! Pojdi v London, pojdi od ognja! Otroci se kajpada ob njem osmode!« Pa se je spreletavalo sem in tja, zasmeh in srd je bil na istem jeziku. »Copate obuj in za peč sedi in bombaža si v uho nabaši, ko zaslišiš prvi strel, ti ubogi zagovornik potuhovanja in biča!«

O'Connell je stal mirno med njimi z neustrašenim, toda boleznim izrazom. Od trenutka do trenutka je bil bolj razočaran, čim bolj surovo je ta družba odkrivala svojo divjo strankarsko barvo. »Prav, prav, sedaj mi kažete svojo pravo podobo,« je zagrmel v vrvež. »Vi ne prenašate nobene graje, vi nič ne dokažete, zmerjate! — Pustite, pustite! — Ni me treba vun metati. Že grem!« Poizkušal je počasi in s studom doseči skrivna vrata.

Emmet je stal po zunanje ravnodušen in vkljuden in je hotel upor pomiriti.

Toda bilo je prepozno. Ti krasni, ljubeznivi Irci so se morali izdivjati. Z lastno besedo so se nagovarjali k vedno večji divjosti. »Šolmašter! — Pridigar! — Farček!« jih je po zatohlem zraku v sobi nadenj deževalo. Dvigali so stole in blazine, segali po nožih za pasovi in po skritih samokresih, in ko je Daniel z grenkostjo vprašal: »Kod se pride tu vun na zdravi, sveži zrak?« je postal vrvež tako velik, da Emmet ni nič drugega več vedel, kot da je društveni meč s stene strgal in ga blisketajoč nad glavami vrtil.

Hotel je klicati, ali se hočejo še nocoj ugonobiti! Toda pogin je bil že pred vrati. — Zakaj zdaj so čuli vsi kljub vrišču tu notri težke udarce po steni. Zunaj so izpred vrat nekaj preč rinili. Omaro! Topot veliko čevljev se je zaslislal po stopnicah, glasovi so klicali, vsa soba se je tresla.

V hipu so bili tu notri zopet edini in naenkrat je nastala mrtvaška tišina.

»Izdali smo se,« je dejal Emmet z bridkostjo, — »barikade naprej!« Nato se je obrnil na O'Connella, ki je vlekel celo posteljo pred vrata: »Nič mi ni tako težko, kakor da tebe nevarnosti izpostavljam.«

Cesar in cesarica v Carigradu. 1. cesar Karel, 2. turški sultan Mohamed V. (nagroma umrl 4. julija), 3. cesarica Zita v spremstvu najvišjih dvornih dostojanstvenikov.

resnično, dasi se nam slabo godi, v časih katakomb več ne vzdihujemo! — Pa vero v nemar puščate. — Toda brez vere ne poznam svobode za Irsko, razen svobode živali in norčev!«

»Mirujtel!« je zapovedal Emmet z močnim samozatajevanjem v upirajoče in srdeče se obnašanje njegovih kar naenkrat izpremenjenih poslušalcev.

»Pred vsem vendar ne smete nobene postave razdejati, ki je pravična, čeprav je bila krivično mišljena. Kaj tako zabavljate zaradi onega mešanega zakona? Ali ga ne prepoveduje tudi katoliška cerkev? Če pravi Anglija: Vi Angleži ste mi predobri za katoliškega zakonskega družeta! — odgovarja naša cerkev: Vi, katoliški Irci, ste mi predobri za kvekarja ali pietista ali uda angleške visoke cerkve! Vi ste mi veliko predobri, da bi rodili verske izrodke, polutane, dvoživke! Predobri ste mi, o sinovi, z vašo dragoceno starodavno vero, veliko predobri, da bi se Angliji z njeno toliko revnejšo vernostjo, ali celo njenim suhoparnim svobodomiselnostvom na vrat obešali. Vi dajete preveč za premalo! Naj nas Anglija izključuje od svojih svateb s pravico ali krivico. Toda cerkev to dela s pravico!«

»Tukaj so skoro sami protestanti, O'Connell!« je Tom boječe poučeval.

»Toda ljubezen vendar ni katoliška in ne protestantska,« se je boril Emmet.

»Toda kar iz te ljubezni izhaja, bodoči irski rod, vaša bodočnost, pa potem tudi ni ne eno ne drugo. To bi bila smrt Irske, prijatelji!«

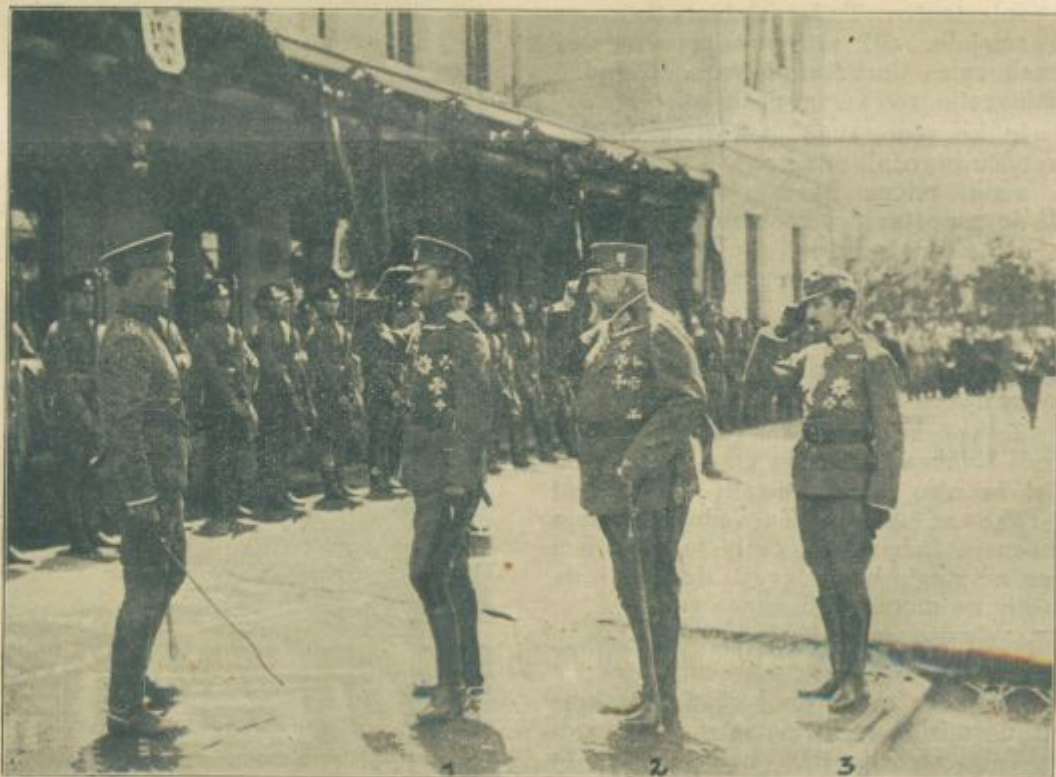
»Pustite vero ob strani!« so nekateri nevoljno vpili.

»Ne, ne, ona spada v osvobodjevalno delo!« je O'Connell slovesno zaklical.

Upam, da se noben katoličan tega ne bo udeleževal.«

Nastal je neverjeten metež. S komolci in pestmi so se grozeče prerivali proti starejšemu rojaku, ki jim že na pol angleška izgovarjava na njem ni ugajala.

»Mevža, bojazljivec, bevkavec,« so vsepovsod kričali. »Pojdi vendar, pa nas zatoži! — Tvoji sveti so za starce! — Be-

Cesar in cesarica na Bulgarskem. Poveljnik častne stotnije v Küstendilu poroča vladarjema. — 1. cesar Karel, 2. bulgarski car Ferdinand, 3. prestolonaslednik Boris.

— Nato je pomagal deske, zaboje, vreče pred vrata vlačiti in z vrvmi zapreke napenjati.

Žvižg se je odnekod razlegel.

»Dobro srečo, to je gostilničar! — tu doli na vrtu! — sedaj pa skozi okno! Toliko časa bomo utrdbe že držali! — Naprej žledarji; pisar z zapisnikom naprej! — tako, zdaj blagajna, Deith — zdaj ti, Daniel O'Connell!« — je zapovedoval Emmet z božanstveno hladnokrvnostjo.

»Najprej se zdaj vi rešite!« je prosil Daniel mirno. Zame je manj nevarnosti, nego za vas dijake.

»Tako pojdi!« je tiščal Emmet ponosno. »Ti si naš gost!«

Skozi mali zapah pri okencu se je drug za drugim prerinil v listnato brajdo in popolno nočno temo in se po vejah spustil na dvorišče. Pred vrati je bil mogočen ropot. Prvi udarci sekire so zabobneli.

»Zdaj ti, Tom, ti si katoličan — kdo je še katoličan? — Sercket, da, — in Freshman! — zaenkrat ne hodite k našim shodom — vas bi najtrje zadelo! — da, popolnoma se odstranite! — vas že potem o pravem času pokličemo! — vsakdo naj beži posamič po drugi cesti! — Jutri v zaliv pri Creacku! — zdaj ti, Brown — Corbet — ne, naprej — jaz ne grem, dokler niste vsi zunaj, — nisem strahopeten kapitan.«

Pogumno je vztrajal na svoji ladji, naj je vihar pred vrati še tako divjal in so stene pokale in je kos barikade padal za kosom. — pobral je zadnje liste s tal in povrh bakren novic iz blagajne, ki se je zgubil, nato je ugasnil luči in se kot zadnji zavihel vun preko zidca.

»Iz vrta proč,« je tiho zaklical nizdol, ker je v temi zapazil še eno postavo. Bil je mali, zvesti, debeli psiček Goes. Nerač se je pobral odtod. Emmet pa je okobalo sedel na vetrnico, pripravljen na skok, dokler se niso raztreščila sobna vrata z vrvmi in tramovi in se je krdelce oborožencev pridrvilo v temno sobo.

»Angleži!« se jim je odnekod posme-

hovalo; »če hočete irska gnezda izprazniti, morate bolj zgodaj vstati. Naše kokoši jajca zgodaj neso.«

Par krikov v jezi, dva strela iz samokresa tjavendan, razdrobljena posoda in daleč tam zunaj par zadnjih, oddaljenih, posmehljivih korakov srboritega, nedosegljivega žledarja. Bilo je za časa izpitov na kolegiju sv. Trojice!

(Dalje.)

Prizor iz ujetniškega tabora: Francoski vojaki pri zajutruku.

Jekleni zvonovi.

Nadomestek za bronaste?

Naše mogočne, veličastne bronaste zvonove je kot vse drugo, kar smo dobrega in lepega imeli, kar nam je srce razveseljevalo in duha nad golo, duhomorno vsakdanjost in zemeljsko ničevost in ničmurnost dvigalo, pobrala brezsrčna vojska. Srce se nam je krčilo, ko so začeli krogi naših ponosnih zvonikov hoditi brezdušni pooblaščenca in se pripravljati, da posvečeno cerkveno orodje, ki je naše verno ljudstvo v svoji vnemi toliko zanje žrtvovalo, na malo svet način pomečejo z visokih lin; orodje, ki je bilo namenjeno, da oznanja božji mir, da nas kliče k delu za našo notranjo srečo in srčni pokoj, je romalo — spremljano od vzdihov in solz in bolestne odpovedi — trumoma v delavnice, kjer naj se njih mili, božji glas prelije v bobnenje in grmenje, ki naj naznanja sovražniku in mu pri naša nemir, nepokoj, nesrečo, pogin, razdejanje.

Težko se je ločilo naše ljudstvo od teh večnostnih glasnikov; saj je vda in brez ugovora doprinalo toliko težkih žrtev za cesarja in domovino: toliko bridkosti mu je malokatera prizadejala kot žrtev dragih, tako ljubljenih zvonov, ki so bili veselje in ponos in radost slehernega srca.

Zato ni čuda, če se ljudstvo ni moglo

privaditi in se tudi nikoli ne bo tej mučni praznoti ob nedeljah in zlasti praznikih, ko je prej cela dežela vztrepetavala vzhicena v tem morju slovesnega, radostnega donenja.

Prav lahko je tudi umeti, da se je brž oprijelo misli, da si na kakršenkoli način preskrbi nadomestilo za svoje lepe zvonove.

Hkrati so tovarne, ki vlivajo jeklo, začele hvaliti svoje »izborni uspehi« poizkuse z jeklenimi zvonovi. Najrazličnejši časniki so se nenadoma napolnili z navidez nedolžnimi noticami, da so tu in tam naročili nov jeklen zvon, ki je zelo poceni, pa jako dober in jim izvrstno služi itd. »Strokovnjaki« so izračunali, da so jekleni zvonovi pri enaki teži 50% cenejši od bronastih. Dokazovali so, da so se nalašč za to prirejeni poizkusi, ubiti jeklene zvonove, ponesrečili, da se torej jekleni zvonovi sploh ne morejo ubiti, so torej takorekoč večni; poizkus da potrjuje izkušnja, ker se doslej menda še noben jeklen zvon ni ubil. Zaenkrat nam vseh teh trditvev ni moč preiskati, v koliko so resnične, toda gotovo je to, da so jeklene zvonove iznašli šele leta 1852., ko jih je začela izdelovati bochumska železna industrija na Westfalskem v Nemčiji in torej niti najstarejši še niso po 70 let stari in pa primeroma jako malo jih je bilo doslej v rabi. Pa naj bi bilo vse to, kar se more o jeklenih zvonovih dobrega reči, tudi resnično, vendar še ni dovolj razloga, da bi kar na vrat na nos naročali — recimo vojni — nadomestek, ki je kot vsak nadomestek veliko manj vreden, nego pravo pristno blago. Razlogov proti splošnemu nadomeščanju bronastega zvonila z jeklenim je več in jako tehtnih.

Cesar in cesarica na Bulgarskem. Cesarica odhaja na obiskovanje bulgarskih ranjencev v glavnem mestu Sofiji.

Prvi razlog je gospodarskega značaja, dasi tovarne zlasti z gospodarskega stališča priporočajo jeklene zvonove. Toda vse gospodarske koristi so le navidezne, poročene v glavi sebičnih tovarnarjev in povečane v hvalisanju širokoustnih, dobro plačanih agentov.

Ravno z gospodarskega stališča moramo jekleno zvonilo iz več vzrokov odločno odklanjati. Tovarnarji in agenti navajajo kot glavni razlog za svojo novo

imeti zvon enako visokega oziroma globokega tona, moram naročiti veliko težji zvon z jekla, kot bi moral biti z bronastega. Bronast zvon s tonom *g* n. pr. tehtal 500 kg, jeklen zvon z istim tonom pa 600 kg; in to razmerje se v globčino hitro večja. Znani strokovnjak Karol Walter piše, da je jeklen zvon s tonom *f* (torej samo za en cel ton nižji kot prejšnji) že tehtal 1400 kg, dočim tehtal bronast le 700 kg, torej točno polovico manj.

zvana v *g* in če natančno računamo po cenah, kakor so se plačevale pred vojsko, nam kaže račun v tem, za jeklo najugodnejšem slučaju, da je jeklen zvon s pritliklinami le nekako 19 odstotkov cenejši, kot bronast.

Sicer pa cena jeklenim zvonovom raste kot strahovi: prve zvonove, ki so jih naročili, kot nadomestilo za odvzete bronaste, so plačevali krog 1'80 K za kilogram. Kakor hitro se je pa oglasilo več odjemalcev, so tekom leta cene poskočile na 4 K in čez. Komu v prid? Ali je mar cena materialu tako zrastle? ali so se delavske plače zvišale v istem času za 300%? Ne! Zrastlo je dobičkarstvo kapitala, zvišala se je samogoltnost dotičnih tvrdk.

Kdor danes kupuje jeklene zvonove, mu potemtakem ne bo zadostoval denar, ki ga je dobil za rekviriran bron, da bi si nabavil nove zvonove z manjvrednega materiala. —

Kakor pri zvonikih. Toliko so plačevali cerkvam za pristni baker, da si spretno cerkveno predstojništvo oskrbi »pleh«, če pa ni zelo spretno in previdno, bo moralo doplačevati.

Še na eno važno dejstvo naj opozorim, ki naročnik nanj šele takrat začne misliti, ko je lahko že nekoliko pozno. Za težke železne zvonove je treba tudi močnejšega stola, ogredja, tramovja. Celo to se je že zgodilo, da so morali zvonik podzidati, ker je bil vsled prevelike teže jeklenih zvonov v nevarnosti. — Prav tako je tudi zvonjenje s težjimi zvonovi težje in dražje, tako da so vsakoletni stroški

Spomini na soško fronto:

Močno utrjena gora sv. Mihaela pri Gorici s podzemskimi kritji.

iznajdbo: Jekleni zvonovi so 50% cenejši kot bronasti. S tem vzrokom hočejo pridobiti cerkvena predstojništva, naj pri njih naročajo zvonove.

Res je, da so jekleni zvonovi pri enaki teži cenejši. Res je pa tudi, da imajo veliko višji ton, celo do kvinte višje se glase kot bronasti. Če hočem torej

Dalje tehtal po novejši praksi kembelj bronastega zvona — 4 odstotke zvonove teže, kembelj jeklenega mora pa tehtati 8 odstotkov, če hočemo glasovni material jeklenega zvona izrabiti. Iz tega drugega zgleda se lahko razvidi, koliko je jeklen zvon v resnici cenejši, nego bronast. — Pa čeprav vzamemo za primer prvi zgled

Poročnik V. Sibitz
jurist, doma iz Grabštajna, po smrti povišan za nadporočnika pri 47. p., odlikovan z dvema sign. laudis-kolajnama in s srebrnim zasl. križcem; padel je 9. apr. 1917 pri Gorici. Zavednemukoroškemu Slovincu čast. spomin!

Enol. prostovoljec Blaž Logar
dodeljen k pešpolku štev. 53. V vojni službi je obolen za pegastim legarjem, vsled katerega je v Vidmu na Italijanskem umrl dne 25. maja 1918. Žrtvovani mladosti blag spomin!

hitro večji, kot bi bile obresti za večjo vsoto, ki bi se morala izdati za bronaste zvonove z enakimi toni.

Treba je pa tudi s tem računati, da se bo jeklen zvon ubil ali iz drugih razlogov postal neraben. Takrat ima jeklen zvon le še ceno starega železa: po 2 h kilogram. Če se pa bronast zvon ubije, še vedno ohrani do dveh tretjin svoje vrednosti. Ves material se da vnovič porabiti za nov zvon ali za dober denar prodati. Samo stroške za vlivanje je treba doplačati. Tu torej vsa vrednost ohranjena, tam vsa izgubljena!

In še ena plat tega vprašanja z gospodarskega stališča: Bronasti zvonovi so že po 300, 400, 500 in več let v rabi, pa so ohranili svoj polni, krepki, voljni glas, kako je z jeklenimi, nihče ne ve, izkušnje nimamo še skoraj nič, kar je pa je, sega komaj dobro preko ene človeške dobe.

(Konec prih.)

Doživljaji gospoda Williamsa.

Po francoskem F. Morierja.

Tako nekam pred osemdesetimi leti, ko ni poznal še ves svet zakonov elektrike, žveplenk in drugih takih pridobitev modernega gospodarskega življenja, je živel v Londonu mlad gospod, ki se je imenoval Williams in ki je podedoval veliko premoženje. Gospod Williams je bil človek, ki je ljubil prostost nad vse, zato so bila zamen vsa prizadevanja njegove matere, da ga pregovori, naj bi zamenjal svoj lepi samski stan s solidnim zakonskim. Nevesta, ki jo je bila mati izbrala, mrzla in nepriključna Edita, ni bila nikakor za srce gospoda Williamsa. Da se ogne Editi in svoji materi, je sklenil gospod Williams, da gre po svetu. Namenil se je samo do Indije. Trmočlav kakor je bil, ni poslušal nasvetov izkušenih potnikov, ki so mu pravili, da se mora ravnati na potovanjih po šegah narodov in dežel, ki skozi nje potuje, ampak prav zanalašč je sklenil, da bo potoval povsod v svoji mestni obleki in živel povsod po svoji angleški navadi.

Začetkoma je res šlo gospodu Williamsu še po sreči. Ko pa je prišel do svetega mesta Mešeda, se je začela njegova nesreča in naša povest. Tolpa Turkomanov, ki so živeli tačas sicer pod nadoblastjo Perzije, pa so živeli le po svoje, so napadale takrat potujoče karavane. Vsak majhen plemenski poglavar je živel kot kak veliki kan, je ropal in moril.

Tako tudi »kan«, ki je imel svojo trdnjavo in postojanko na nekem griču v bližini svetega mesta. Bili so ljudje tega kana, ki so prežali v soteski za Mešedom na Williamsovo spremstvo. Anglež se je branil junaško, kar mu pa ni koristilo, ker se niso branili drugi in mu je škodilo, ker so ga vendar premagali in so ga potem pošteno nabili. Ujetnike in drugi plen so pripeljali v rani uri na kanovo dvorišče.

Kanov načelnik in namestnik, Omaraga, je hitel k svojemu prijatelju Timurju. Le-ta je bil pismen mož, zlagal je tudi pesmi in nosil častno ime »Mirza«.

Omaraga je Timurja jako burno pozdravil:

»V dobrem času te vidim! Čudovite stvari smo doživeli nočjo! Da bi bil videl, kar sem jaz videl. Narobili smo jetnikov. Med njimi je mož — mislim vsaj, da je mož — kakršnega še nismo videli v Turkestanu... Da ti povem: Čakamo v soteski... Abdul je pazil na cesto. Kar krikne. Mi zagledamo čredo velblodov, zaslišimo zvonce. Pri-

pravimo se na napad. Naš kan je jezdil poizvedovat. Vrnil se je, zavihtel sulico in zaklical:

Bismillah! V imenu preroka! Udarimo nanje — pobijmo jih!»

Zakličemo Allaha, skočimo kakor veter in planemo hitro kakor pšica z loka, Vsi smo bili levi. Hitro smo pobili, kar ni ušlo; ostalo je samo nekaj, stvar, ki je prečudna, spada pa najbrž k moškemu spolu. Ne vem, kako bi ti ga popisal, Ne-

Učen si, Timur, in slišal si o siamurju, ptiču velikanu, ki prebiva po gorah; slišal si o živali, ki ima kravjo glavo in ribji rep, slišal si o zloduhu Iblisu — ali rečem ti, da je ta stvar bolj čuden, kakor vse to.

Timur je ugibal: »Mar nima brade kakor mi?»

»Brado ima, ali ne kakor mi pod licem, ampak na glavi. Oči ima tudi in nos kakor mi in drugi naši ljudje. Ali kaj naj rečem o drugem životu? Je tako zapet in zašit,

Naši vojni ujetniki se vračajo iz Rusije preko Ukrajine domov.

kaj je imel na sebi kakor obleko, tesno in ozko, na glavi pa črn kotel. Obraz ima bel kakor dekletce in brado gladko kakor dojenček. Stal je z mečem v roki nam v bran in kričal: »Dam! Dam!» — Tako je bil strašen, da smo se se mu približali le z veliko težavo, ali ko smo ga vrgli — bismillah! kako smo ga nabili!

»Adšaib!« — se je čudil Timur. »Kdo je to in kam je namenjen?»

»Kdo ve? Nekateri so menili, da je Frank, eden tistih nevernikov, ki zaslužijo vsak dan smrt, drugi med nami menijo, da je čarovnik, ki prihaja iz Badkuške božje poti in gre v Indijo.«

»Govori kaj? Zna naš jezik?»

»Tako kakor tele, ko začne mukati.

da bi skoraj mislil, da nima kože kakor mi, raz rok pa si je odrl neko kožo — mogoče sleče lahko še drugo kožo — kaj jaz vem?»

»Je ta človek moslim?»

»Kaj vem? Preroka ni klical, fate ni molil, zahteval ni vode, da bi se umil po obredu.«

»Je imel kaj denarja pri sebi?»

»Denarja je imel kakor berač uši. Bismillah! V hipu smo ga oplenili, da je bil gol kakor moja glava. Imel je na sebi pas poln zlata in mnogo drugih stvari. Poglej, to sem vzel zase, saj sem ga jaz oplenil. Kaj naj bo to? — Lasje so to, neka čarovnija!

Omaraga je pokazal zlat medaljonček

Češki vojaki so vplenili divjega mrjasca v ukrajinskih gozdih. Dober tek!

na svileni vrvi in koder las v njem. Timur je pogledal jako resno mično dragotino in razsodil:

»Lasje kakega svetnika! Ti neverniki imajo tedaj tudi svetnike. Naj jim ne ostane grob čist! Pojdiva, da pogledam čudovišče.« —
(Dalje sledi.)

Kar naenkrat se pridrvi v hišo neka pošastna postava, ki je bila videti kot »hudič«, in zarjove nad dečkom: »Povej mi, kje ima tvoj stari denar, če ne, te pa seboj vzamem!«

Deček mu je pokazal shrambo, nakar je strašni »hudič« denar vzel in med peklenkim preklinjanjem odšel. Komaj pa je bil skoz

Knez se je moral smejeti, pa je ukazal, naj se njen sin zopet odpusti.

Volitev Pija X.

Pij X. se je pisal z družinskim imenom Sarto, to se pravi krojač. Ko je leta 1903. ob času volitve velikanska množica ljudstva čakala na izid volitve, da čimprej izve, kdo je papežem izvoljen, je prišel neki komornik iz palače in začel z roko posnemati krojaško šivanje. Tisti, ki so kardinale nekoliko natančneje poznali, so takoj vedeli, kdo je bil izvoljen.

× ×

Pravičen očitek. Prijatelj (pride v sobo): »Kaj? Ti čitaš? Tako krasno vreme, pa se v sobo zariješ? Namesto da bi šel z menoj v gostilno!«

Vsakdo po svoji naravi. A. »V gostilni, pri biku najrajši ostajam.« — B. »To se ve, se že kar na tebi vidi.«

Za službo pri cirkusu. Ravnatelj: »Tako, vi bi radi službe pri meni. Prav! Kaj pa znate?«

Prosilec: »Znam stradati; če treba, zdržim tudi deset dni brez hrane.«

Ravnatelj: »Hm, dragi moj, in s tem mislite imponirati avstrijskim narodom...?«

Veliko prenizek hōtel. Trgovca Jaka Previden pride na Dunaj in gre v hōtel Imperial, da bi prenočeval. Vratarja praša: »Koliko stane pri vas prenočišče?«

Vratar mu pove: »V prvem nadstropju 50 kron, v drugem 40 kron, v tretjem 30 kron, v četrtem pa 20 kron.« — Jaka na to: »Prav žal mi je, vaš hōtel je zame veliko prenizek.«

Varna roka. Tomaž pride natrkan k brivcu rekoč: »Slišite, rad bi se dal obriti, pa sem pijan, ali vam je to kaj navzkriž?« — »O, nič,« odvrne brivec, »saj sem tudi jaz precej nadelan.«

ŠPANSKE POVESTICE.

Neki profesor je razlagal običaje starih narodov in dejal: »Stari Grki svojim glediščem niso delali streh.«

»Kaj so pa naredili, kadar je šel dež?« je vprašal eden izmed učencev.

Profesor je snel očala, si jih s svojim svilenim robcem skrbno osušil in z glasom globokega prepričanja odgovoril: »Mokri so bili.«

Ko so leta 1787. obesili osemnajst hudodelcev, se je neka preprosta žena zabavala s tem, da je štela obešence, pa jih je vedno devetnajst naštel. Neki gospod, ki je stal pri njej in videl, da se vedno moti, ji je dejal:

»Zakaj pravite devetnajst, če je pa obešencev samo osemnajst?«

»Oh, gospod,« je živahno odvrnila, »nisem vedela, da so vam prizanesli.«

Neki starček je želel napraviti svoj testament. Ko ga je advokat vprašal: »Kako je ime vaši ženi?« je resnobno odvrnil: »Dobro, prav zares se ne spominjam, kako ji je ime. Skoraj štiri-deset let živiva v zakonu, pa sem ji vedno dejal: 'moja stara'.«

Odvetniško pisarno je otvoril:

advokat dr. Guro Adlešič,
Ljubljana, Sodna ulica 6, II. nadstr.

Framydol je sredstvo, ki pomlaja rast las, tako da rdeči, svetli in osiveli lasje in brada dobijo trajno temno barvo. Ena steklenica s poštnino vred K 3-25, po povzetju stane 45 vin. več.	
	Rydyol je rožna voda, ki blede lica naredi nežno rdeča. Učinkuje čudovito! - Ena steklenica s poštnino K 2-45, po povzetju 55 vin. več.
Naroča se pri: JAN GRODICH, drogerija »Engel«, BRNO št. 365, Moravsko.	

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Življenje v osvojenih delih Italije: Benečanka toči vodo v lične bakrene kotličke.

Domače stvari.

Jedila brez masti.

Vohrovtova prikuha. Lepo vohrovtovo glavo razreži na štiri dele in postavi za pol ure v mrzlo vodo. Kuhaj ga v močno osoljenem kropu in pusti, da se shladi v njem. Potem izplakni z mrzlo vodo, potrosi z ribanim sirom, z belim poprom in vmešaj malo stolčnega česna. Postavi za par minut v pečico. V krop devaj malo natrona, tako je vohrovt lep zelen in bolj prebavljiv. Vohrovt se napravi na različne načine, prav dober je z jetri in kostanjem ali s kruhom, z rezanci, z žličniki. Jetra je treba pač malo prevreti, nato stresi nanje kuhani vohrovt, napraši z moko in pari 10 minut. Rezance in žličnike skuhaj, deni v kozo masti in stresi vanjo, kuhani vohrovt stresi na vrh in polij z razbeženim maslom. Kruh opari, odlij vodo, stresi nanj kuhani vohrovt in zabeli.

Zelnata juha. Četrť kg kislega zelja oplakni in razreži, pristavi na poldrugem litru vode in kuhaj tričetrt ure, tačas nareži v juho par krompirjev in nalomi malo suhega kruha. Ako premoreš mleko, raztepi na njem malo moke, če ga ni, pa na vodi, zlij v juho in prevri dobro.

Zelen grah. Zvečer izlušči četrt kg graha in namoči luščine. Zjutraj pretlači luščine in pristavi na tisti vodi izluščeni grah, podmeti, daj kosček kruha vanj in skuhaj.

Zmes.

Hudiča ustrelil,

V Giresu pri Marijinih varih na Češkem je, kakor so poročali časniki, dvanajstleten deček hudiča ustrelil. Kako?

Neki kmetiški posestnik je predpustom, ko je zmanjkalo krme, prodal par volov. V nedeljo je šel s celo svojo družino v gostilno. Le 12letni sin je ostal doma za »variha«.

vrata, je zagrabil dečko očetovo nabasano lovsko puško, pa je stekel za »hudičem« in ga je na dvorišču ustrelil. Takoj se je mrtev zgrudil. Deček pa je tek v gostilno in vpil nad očetom: »Oče, domov pojdi, hudiča sem ustrelil!«

Najprej je nastal mogočen, splošen krah, nato pa velik strah, ko je dečko vso stvar natančno razložil. Na dvorišču so res našli mrtvega »hudiča«. Bil je sosedov hlapec, ki se je za hudiča našemil, da bi se mu rop boljše posrečil. Saj se mu je, samo prehitro je tudi plačilo za njim prišlo.

Seveda, če se nič ni učil.

Neki nemški vladar je v svoji deželi napovedal mobilizacijo. Potrjen je bil tudi edini sin neke čevljarske vdove. Vsa v strahu je hitela v palačo in je imela srečo, da je kneza samega dobila, ki ga je nujno prosila za sina.

»Ne morem Vam pomagati,« je dejal knez, »saj morajo moji principi tudi služiti!«

»To že verjamem,« je odvrnila ženica, »Vaši presvetli principi se tudi niso ničesar izučili, moj sin je pa čevljar.«

NOVODOBNI PEGAZ.

Kje je poet, ki bi se takegale konjiča ne razveselil in se ne navdušil v globino svoje pesniške duše?